

***Javaslat a
„kocsi kocsi”
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez***

Készítette:

Knezsik István

.....
Tatabánya, 2023.05.12.

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Knezsik István
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Knezsik István
Levelezési cím: 2800 Tatabánya, Panoráma utca 10.
Telefonszám: +36 20 530 0000
E-mail cím: knezsiki@t-online.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: „kocsi kocsi”
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:¹
 - ☐ agrár- és élelmiszergazdaság
 - ☐ egészség és életmód
 - ☐ épített környezet
 - ☐ **ipari és műszaki megoldások**
 - ☐ kulturális örökség
 - ☐ sport
 - ☐ természeti környezet
 - ☐ turizmus és vendéglátás
3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:
 - ☐ igen
amely nemzetiség:²
 - ☐ **nem**
4. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése és a felvétel dátuma:
Magyar Értéktár 2020.05.21
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Kocs község adta a nevét a kocsinak, ennek a gyorsjárású, könnyű, kényelmes és biztonságos járműnek, melynek jó híre rohamos gyorsasággal elterjedt szerte Európában. Elnevezésének és magyar eredetének ékes bizonyítéka, hogy Európa számos nyelvén most is megtalálható, azonos jelentéssel. A rajta alkalmazott korszakalkotó újítások méltán tették oly híressé, s hirdettek a kocsi kocsikészítő mesterek országos és országhatáron túl hírnevét.

¹ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

² Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

6. Indokolás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték hazai és nemzetközi jelentőségének bemutatására:

Mátyás király korában vált igazán népszerűvé, hisz Bécs elfoglalása után (1485) a király előszeretettel használta ezt a gyors, könnyű, biztonságos és kényelmes fogatolt eszközt. Első írásos említése, 1493-ban II. Ulászló egyik számadáskönyvében található, illetve a későbbiekben több neves külföldi személy is utal, példának okáért Cuspinianus, a bécsi egyetem rektora 1511-ben leírja, hogy "a magyarok közül sokan jöttek Bécsbe gyorsszekéren, melynek a neve kocsi". Sigmund von Herberstein osztrák diplomata 1518-ban leírja a kocsin való utazás élményét, ismertette az eszköz főbb jellemzőit is. Avila y Zuniga spanyol történétíró is tanúskodik a magyar eredetről (1548). Hitelesnek mondható ábrázolása Jeremias Schemmel augsburgi festő művén látható, aki 1568-ban lefestette ezt az egyedülálló fogatolt járművet, részletesen megjelenítve a kocsi szerkezeti egységeit, külső megjelenését, a fogatolás módját, illetve az utasok elhelyezkedését a kocsitestben.

Minden újítás, mely annak érdekében történt, hogy a kocsi minden viszonylatban megfeleljék a fogatos személyszállítás akkori követelményeinek, a helyi kocsikészítő mesterek leleményességének, szakmai kvalitásuknak köszönhető.

Küllemi jellemzői

Vonalvezetése az ősi magyar szekér formavilágát követi, a hátrafele ívesen emelkedő oldallal. Célja a hátsó, magasabbra helyezett ülésen ülő, az igen magas útiköltséget kifizető, magasabb társadalmi rétegbe tartozó utasok testi épségének védelme, illetve az utazás során keletkező káros hatásoktól (por, sár, víz) való megóvása. A rossz útviszonyok miatt a kerekek átmérőjének, illetve azok egymástól való távolságának megnövelése is elkerülhetetlenné vált. Mivel a kocsi közlekedése elsősorban a Bécs-Buda közti állathajtó útra koncentrálódott, mely közép Európa kiemelten fontos kereskedelmi útja volt, megfelelő útszélességgel, így nem okozott gondot a megnövekedett fordulási sugár sem. Továbbá igen fontos újítás mikor a rakoncákat felváltották a löcsők, melyek az oldal kifelé dőlésének a terhére áthelyezték a tengelyvégekre. Ezzel egy látszólag nem túlságosan stabil, de valójában egy igen értékes, és biztonságot garantáló új alkatrészt készítettek a kocsi számára.

A gyorsaság

Személyszállítás esetén nem elhanyagolható szempont a gyorsaság. A kocsi kialakítása során mindent megtettek azért, hogy ezt a tulajdonságát előtérbe helyezzük. Valószínűleg ennek érdekében fogtak három lovat a kocsi elé, így a rúd mellett húzó két ló, a nyerges és rudas mellé kötöttek a szélére egy szintén hámos lovat (szélhámos), ami nem a főrhécre (felhérc), hanem a hátsó tengelyre rögzített, első löcsgúzsra lógatott rúdra volt kötve. Innét a harmadik ló, a szélhámos mellett a másik elnevezése, a lógós.

A könnyű önsúly

Akkor megy gyorsan egy jármű, ha a lehetőségekhez mérten kellően könnyű is. Ez elsősorban a kocsi faalkatrészeit készítő bognároknak okozott némi fejtörést. A faanyagok szálszerkezetének a legnagyobb mértékű figyelembe vételével kihasználták az adott anyag természetes szilárdságát, rugalmasságát, kopásállóságát. Így néhány helyen mellőzhették a faalkatrészekre rakott vasalatokat. Az oldalborítást nem fával, hanem a sokkal több

előnyös tulajdonságokkal bíró fűzfából font kocsikással oldották meg, ezzel a megoldással is igen jelentős volt a súly csökkentése.

Biztonság

A két előzőekben felvázolt tulajdonság függvényében, és tökéletes összhangjából következik egy nagyon fontos tulajdonság, a biztonságos közlekedésre való alkalmasság. Mivel a kocsit elsősorban a társadalmi ranglétra magasabb fokain elhelyezkedő utasok vették igénybe (királyok, uralkodók, állami hivatalnokok, ...), így a fogatosok különösen ügyeltek az Ő testi épségükre.

Kényelem

A kényelem, jelen esetben egy merev tengelyű jármű esetében a mai kor emberének kissé furán hangzik, de a maga korában valóban annak számított. A faanyagok természetes rugalmassága adott némi lengéscsillapítást, de ez mellett az átlagosnál nagyobb átmérőjű kerek, illetve a kettős funkcióval rendelkező ülésekre (ültek rajta, s mivel ez egy ládaszerű szerkezet, így az útipoggyászt is ide tették) helyezett rugalmas anyaggal (lőszőr, gyapjú) töltött zsákokkal ki is merült a kényelmi szempont.

A kocsi kocsi a XV-XVI. század igen fontos közlekedési eszköze, mely valójában megreformálta a fogatos személyszállítást. Kocs település kedvező földrajzi elhelyezkedésénél fogva rövid időn belül Európa szerte elterjedt a híre ennek a remek és egyedülálló találmánynak, amit évszázadok óta kocsinak nevezünk.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

- - Körösi Gábor: KOCS: múlt és jelen; Kiadja: Kocs Község Önkormányzata, 2003.
- - Kemecsi Lajos: A kocsi kocsi; Kiadja: Kocs Község Önkormányzata, 2012.
- <https://www.autoszektor.hu/hu/content/kocsi-kocsi-1-resz>
- <https://www.autoszektor.hu/hu/content/kocsi-kocsi-2-resz>

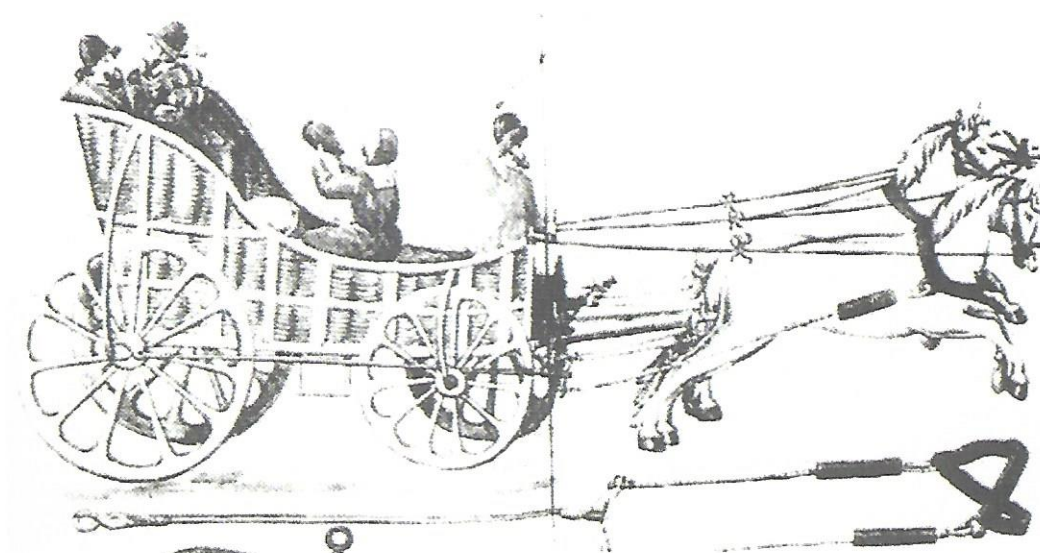
8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: **akocsikocsi.hu**

III.

MELLÉKLETEK

1. A Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételre javasolt kiemelkedő nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés c) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

1. sz. melléklet

2. sz. melléklet: *nem releváns*

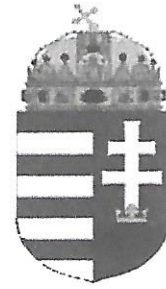
3. sz. melléklet: Hozzájárulás a fotók felhasználásához; Simon László, polgármester, Kocs

4. sz. melléklet: *nem releváns*

Kocs Község Önkormányzata

2898 Kocs, Komáromi út 5.
☎: 34/ 471-243; ☎: 34/ 571-004
e-mail: ph@kocs.hu

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT FOTÓ HASZNÁLATÁHOZ

Alulírott Simon László polgármester Kocs Község Önkormányzatának képviseltében hozzájárulok, hogy a „kocsi kocsi”-ről készült fotók tulajdonosa Kocs Község Önkormányzata (2898 Kocs, Komáromi út 5.). Továbbá nyilatkozom arról, hogy a fent nevezett fotók korlátlan felhasználását Knezsik István számára visszavonhatatlanul engedélyezem.

Kocs, 2023. május 9.

Simon László
polgármester

TECHNOLÓGIAI ÉS IPARI
MINISZTERIUM

PROF. DR. PALKOVICS LÁSZLÓ
MINISZTER

Iktatószám: KÁT/44842/2022-TIM

MINISZTERI DÖNTÉSI LAP

A támogatói megkeresés tárgya:

A kocsi kocsi hungarikummá nyilvánításának támogatása a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet alapján a Kormány közlekedésért és iparért felelős tagjaként.

A kocsi kocsi a XV-XVI. század igen fontos közlekedési eszköze volt, mely valójában megreformálta a fogatos személyszállítást.

Elnevezésének és magyar eredetének ékes bizonyítéka, hogy Európa számos nyelvén most is megtalálható, azonos jelentéssel. Külleme szerint, vonalvezetése az ősi magyar szekér formavilágát követte, a hátrafele ívesen emelkedő oldallal. Kialakítása mellett a rajta alkalmazott fogatolás módjában, illetve az utasok kocsitestben történő elhelyezkedésében megjelenő korszakalkotó újítások tették méltán híressé, s hirdették a kocsi kocsikészítő mesterek országos és országhatáron túl hírnevét Ennek köszönhetően rövid időn belül Európa szerte elterjedt e remek és egyedülálló találmány, amit évszázadok óta kocsinak nevezünk.

A Magyar Értéktár ipari és műszaki megoldások kategóriájában kiemelkedő nemzeti értéként nyilvántartott kocsi kocsi egyedisége, különlegessége és minősége okán a magyarság csúcsteljesítményének tekinthető.

A megkeresést

támogatom.

Budapest, 2022. „11. 02. „

Prof. Dr. Palkovics László
miniszter

A megkeresést

nem támogatom.

Budapest, 2022. „ „

Prof. Dr. Palkovics László
miniszter

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT DOKUMENTÁCIÓ HASZNÁLATÁHOZ

Alulírott Knezsik István (2800 Tatabánya, Panoráma utca 10.), mint a javaslatot benyújtó, hozzájárulok a Javaslat a „kocsi kocsi” Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez kapcsolódó dokumentációk Hungarikum Bizottság általi további felhasználásához.

Tatabánya, 2023. május 12.

Knezsik István

Kocs Község Önkormányzata

2898 Kocs, Komáromi út 5.
☎: 34/ 471-243; 📠: 34/ 571-004
e-mail: ph@kocs.hu

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT FOTÓ HASZNÁLATÁHOZ

Alulírott Simon László polgármester Kocs Község Önkormányzatának képviselőjeként nyilatkozom, hogy a „kocsi kocsi”-ról készült fotók tulajdonosa Kocs Község Önkormányzata (2898 Kocs, Komáromi út 5.). Hozzájárulok a Javaslathoz a „kocsi kocsi” Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez csatolt fényképek Hungarikum Bizottság általi további felhasználásához.

Kocs, 2023. május 9.

Simon László
polgármester

